

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 5329
Tarih : 12.06.2029

10/1520

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çocuk haklarının ihlal edildiği ve çocukların gelişimleri önündeki engellerin en önemli alanlardan birisi, çocuk işçiliğidir. 18 yaş altında olan tüm çocukların her ne ad altında olursa olsun çalışmalarını yasaklayıcı düzenlemeleri hızla hayata geçirmesi, ucuz çocuk işgücünü teşvik eden ve bunun altyapısını oluşturan eğitim sistemi ve eğitim politikalarına son vermek, yasadışı çocuk işçi çalıştırmayı önlemeye yönelik tedbirler almak, denetimlerin etkin ve sıkı bir şekilde yapılmasını sağlamak, ilgili mevzuatların yürürlüğe koymak, gelir adaletsizliği sonucu geçim sıkıntısı çeken ailelerin insani bir yaşam için gerekli olan düzenli bir gelire sahip olabilmesi için istihdam olanakları yaratmak, çocuk emeği sömürüsüyle mücadelede “çocuğun yüksek yararının” odakta tutularak çocuk emeğinin istismarına son vermek, bugüne kadar çalışırken yaşamını yitiren ve yaralanan çocuklar için adaleti sağlamak, çocuk yoksulluğunu, ücretsiz aile işçiliğini ya da iş piyasasında ağır sömürüye maruz bırakılan çocukların üzerindeki sömürüyü köklü bir şekilde sonlandırılmasını sağlayacak denetimleri, önlemleri, gelir güvencesi mekanizmalarını, göçmen, sığınmacı, mülteci çocuklar da dahil olmak üzere tüm çocukların sosyal refahını artırıcı çözümleri ortaya koymak, eğitimin bilimsel ve her çocuğa erişilebilir kılmak, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 17 inci, 29 uncu ve 30 uncu maddelerine konulan çekinceleri kaldırmak, imzalanan uluslararası sözleşmelere uymak ve sözleşmelerin uygulanması için gerekli düzenlemeleri yapmak amacıyla Anayasa’nın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederiz.

Kezban KONUKÇU
İstanbul Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından global sorunlar yumağı olan çocuk işçiliğini önlemek amacıyla 12 Haziran günü 2002 yılından bu yana “Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü” olarak ilan edilmiştir.

Ancak Türkiye’de yoksulluk, ücretsiz ve kaliteli eğitim imkânlarına erişimin kısıtlı olması, savaşlar, göç, yetişkin aile bireylerinin işsizliği, denetim eksikliği, kayıt dışılık ve sermayenin ucuz iş gücü taleplerinin yanı sıra iktidarın patronlara yönelik uygulamış olduğu cezasızlık pratikleri, yoksulluğu ve yoksunluğu yöneten politikalarda ısrar edilmesi gibi politikaları çocuk işçiliğinin beslendiği alanlar olarak varlığını sürdürmektedir.

Ülkede ki yoksulluk rakamları arttıkça okullarda eğitim görmesi gereken çocukların da işçileşme oranları da yükselmekte, yüzbinlerce çocuğun emek sömürüsüne ve beraberinde çalışma yaşamının ağır koşullarında sistematik olarak ihmal, istismar ve şiddete uğrayarak ya da iş cinayetlerinde yaşamlarını kaybetmek zorunda kaldığı gerçeği devam etmektedir.

ILO çocuk işçiliğini “çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksiltен, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verici işlerde istihdam edilmesi” olarak tanımlamış ve 14 yaş ile sınırlandırmıştır. Türkiye taraf olduğu ILO Sözleşmeleri kapsamında hazırladığı Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programında (2017-2023) Sokakta Çalışma, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalışma ve Tarımda Aile İşleri Dışında, Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma olmak üzere üç öncelikli alan belirlemesine ve 2023’e kadar bu alanlarda çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik taahhüt vermesine rağmen İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi’nin (İSİG) yayımladığı raporunda; Türkiye’de çocuk işçiliğinin 4 ila 8 yaş aralığında başladığını, mevsimlik tarım işçisi ve sokakta çalışan çocukların sayısında 8 yaşından itibaren ciddi bir artış bulunduğunu , 10-12 yaşlarda tekstil ve metalde çalışan, 13-14 yaşlarından itibaren tarım, inşaat, sanayi ve hizmetlerde çalışan ve sayıları yüzbinlere ulaşan; 15-17 yaş grubunda ise tarım başta olmak üzere konaklama, ticaret, inşaat, metal, tekstil ve gıda gibi işkollarında çalışan 2 milyona yakın çocuğun bulunduğunu, MEB’e bağlı Meslek Edindirme Merkezlerine kayıtlı çocuk sayısının 1,5 milyona yaklaştığını, tarım alanında çalışan çocuk işçiler de dahil edildiğinde yaz aylarında bu sayının 5 milyon civarına ulaştığını , yüzbinlerce çocuğun sokakta küçük ve orta ölçekli işletmelerde, ağır ve tehlikeli işlerde sömürüldüğünü ve 2 milyona yakın 0-18 yaş grubundaki mülteci çocuğun ise ne kadarının çalışma hayatında bulunduğu bilinmediğini belirtmiştir. Öte yandan çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik hiçbir önlem alınmadığı gibi çocuklara giderek daha çok güvencesiz ve kötü çalışma koşulları dayatılmakta, çocuk işçiliği giderek daha çok tehlikeli ve çok tehlikeli işlere kaymakta, çocuk iş cinayetleri her geçen gün

artarak devam etmektedir. İşçi Sağlığı ve Güvenliği Meclisi'nin ocuk İş Cinayetleri Raporu'na göre; 2013-2024 yıllarında 4 yaşında 5 ocuk, 5 yaşında 5 ocuk, 6 yaşında 5 ocuk, 7 yaşında 7 ocuk, 8 yaşında 14 ocuk, 9 yaşında 13 ocuk, 10 yaşında 25 ocuk, 11 yaşında 16 ocuk, 12 yaşında 37 ocuk, 13 yaşında 46 ocuk, 14 yaşında 67 ocuk, 15 yaşında 103 ocuk, 16 yaşında 132 ocuk ve 17 yaşında 220 ocuk olmak üzere 695 ocuk işçi yaşamını yitirmiştir. Bu bağlamda; ocuk emeği sömürüsüyle mücadelede “ocuğun yüksek yararının” odakta tutularak göçmen/mülteci çocukları da kapsayacak şekilde çocukların karşı karşıya bırakıldıkları hak ihlallerinin giderilmesi, yapısal sorunlara çözümler üretecek, ocuk işçiliği ve ocuk iş cinayetlerinin nlenmesine yönelik çalışmaların yapılması ve bugüne kadar çalışırken yaşamını yitiren ve yaralanan ocuk işçiler için adaletin sağlanması, BM ocuk Haklarına Dair Sözleşmede Yer Alan ekincelerin Kaldırılması ve ocuk Bakanlığı kurulması amacıyla acilen bir araştırma komisyonunun gereği elzemdir.

GEREKÇE

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından global sorunlar yumağı olan çocuk işçiliğini önlemek amacıyla 12 Haziran günü 2002 yılından bu yana “Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü” olarak ilan edilmiştir. Ancak Türkiye’nin 3 Şubat 2001 yılında Resmî Gazetede yayımlayarak kabul ettiği Uluslararası Çalışma Örgütünün (ILO) 182 no’lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi’nin üzerinden 23 yıl geçmesine rağmen çocuk işçiliği ortadan kalkmamıştır. Yoksulluk, ücretsiz ve kaliteli eğitim imkânlarına erişimin kısıtlı olması, savaşlar, göç, yetişkin aile bireylerinin işsizliği, denetim eksikliği, kayıt dışılık ve sermayenin ucuz iş gücü taleplerinin yanı sıra iktidarın patronlara yönelik uygulamış olduğu cezasızlık pratikleri, yoksulluğu ve yoksunluğu yöneten politikalarda ısrar edilmesi gibi politikaları çocuk işçiliğinin beslendiği alanlar olarak varlığını sürdürmektedir.

Ülkede ki yoksulluk rakamları arttıkça okullarda eğitim görmesi gereken çocukların da işçileşme oranları da yükselmekte, yüzbinlerce çocuğun emek sömürüsüne ve beraberinde çalışma yaşamının ağır koşullarında sistematik olarak ihmal, istismar ve şiddete uğrayarak ya da iş cinayetlerinde yaşamlarını kaybetmek zorunda kaldığı gerçeği devam etmektedir.

ILO çocuk işçiliğini “çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksiltten, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine zarar verici işlerde istihdam edilmesi” olarak tanımlamış ve 14 yaş ile sınırlandırmıştır. Türkiye taraf olduğu ILO Sözleşmeleri kapsamında hazırladığı Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programında (2017-2023) Sokakta Çalışma, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalışma ve Tarımda Aile İşleri Dışında, Ücret Karşılığı Gezici ve Geçici Tarım İşlerinde Çalışma olmak üzere üç öncelikli alan belirlemesine ve 2023’e kadar bu alanlarda çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik taahhüt vermesine rağmen İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi’nin (İSİG) yayımladığı raporunda; Türkiye’de çocuk işçiliğinin 4 ila 8 yaş aralığında başladığını, mevsimlik tarım işçisi ve sokakta çalışan çocukların sayısında 8 yaşından itibaren ciddi bir artış bulunduğunu , 10-12 yaşlarda tekstil ve metalde çalışan, 13-14 yaşlarından itibaren tarım, inşaat, sanayi ve hizmetlerde çalışan ve sayıları yüzbinlere ulaşan; 15-17 yaş grubunda ise tarım başta olmak üzere konaklama, ticaret, inşaat, metal, tekstil ve gıda gibi işkollarında çalışan 2 milyona yakın çocuğun bulunduğunu, MEB’e bağlı Meslek Edindirme Merkezlerine kayıtlı çocuk sayısının 1,5 milyona yaklaştığını, tarım alanında çalışan çocuk işçiler de dahil edildiğinde yaz aylarında bu sayının 5 milyon civarına ulaştığını , yüzbinlerce çocuğun sokakta küçük ve orta ölçekli

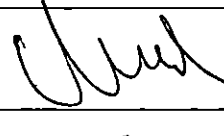
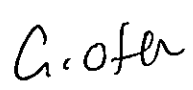
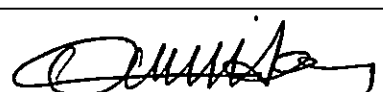
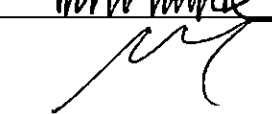
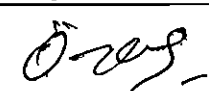
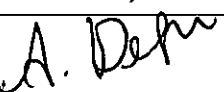
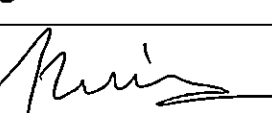
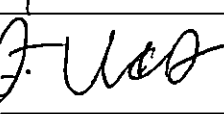
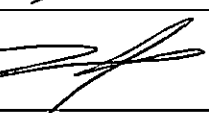
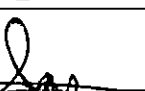
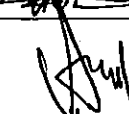
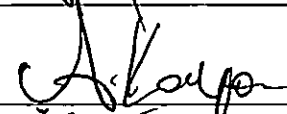
işletmelerde, ağır ve tehlikeli işlerde sömürüldüğünü ve 2 milyona yakın 0-18 yaş grubundaki mülteci çocuğun ise ne kadarının çalışma hayatında bulunduğu bilinmediğini belirtmiştir. Öte yandan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 138 sayılı İstihdama Kabulde Asgari Yaş Sözleşmesi'ni 1998 yılında, 182 sayılı En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi'ni 2001 yılında onaylayan Türkiye'de çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik hiçbir önlem alınmadığı gibi çocuklara giderek daha çok güvencesiz ve kötü çalışma koşulları dayatılmakta, çocuk işçiliği giderek daha çok tehlikeli ve çok tehlikeli işlere kaymakta, çocuk iş cinayetleri her geçen gün artarak devam etmektedir. Nitekim, İşçi Sağlığı ve Güvenliği Meclisi'nin Çocuk İş Cinayetleri Raporu'na göre; 2013-2024 yıllarında 4 yaşında 5 çocuk, 5 yaşında 5 çocuk, 6 yaşında 5 çocuk, 7 yaşında 7 çocuk, 8 yaşında 14 çocuk, 9 yaşında 13 çocuk, 10 yaşında 25 çocuk, 11 yaşında 16 çocuk, 12 yaşında 37 çocuk, 13 yaşında 46 çocuk, 14 yaşında 67 çocuk, 15 yaşında 103 çocuk, 16 yaşında 132 çocuk ve 17 yaşında 220 çocuk olmak üzere 695 çocuk işçi yaşamını yitirmiştir.

Bir diğer çocuk emek sömürüsünün biçimi ise Türkiye'de yasal kılıf altında "meşrulaştırılan", eğitim hakkını gasp eden, kamu kaynaklarının patronlara aktarılması olan ve müjde diye sunulan MESEM Projesidir. Devlet eliyle işçileştirilmenin hayata geçirildiği bu süreçte öğrencileri örgün eğitimden kopararak haftanın 4 günü patronların sömürüsüne bedava iş gücü olarak sunan Millî Eğitim Bakanlığı başlattığı "Mesleki Eğitim Merkezi" (MESEM) uygulamasıyla haftanın dört günü işyerlerinde çoğu zaman yetişkinlerle aynı işi yapmak zorunda kalan 2 milyona yakın çocuğu işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinden, denetimden uzak bir şekilde emek sömürüsü ve yaşam hakkının gasp edildiği bir çalıştırma biçimi ile patronların insafına bırakmıştır. Bu durumun sonucunda ise MESEM kapsamında çalıştırılan öğrenciler kimi zaman uğradıkları iş cinayetlerinde yaşamlarını yitirmektedirler. Nitekim, kamuoyu vicdanını yaralayan Burak Uğraş, Alperen Enes Ural, Murat Can Eryılmaz, Erol Can Yavuz, Arda Tonbul, Ömer Çakar, Zekai Dikici, Ulaş Dumlu, Ömer Girgin, Yiğit Zamanis gibi iş cinayetlerinde yaşamlarını yitiren çocuk işçilerden bazılarıdır.

Türkiye'nin de imzacısı olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, 18 yaşın altındaki her bireyin çocuk olduğunu söyler. Yaşamının her çocuğun temel hakkı olduğunu ve herkesin ilk görevinin çocukların yaşamını korumak olduğunu, hiç kimsenin çocuklara karşı olan sorumluluklarını onlara zarar verecek şekilde kullanamayacağını belirtir. Bunlara ek olarak devletin, çocukların hiçbir zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlü olduğunu kabul etmektedir. Buna paralel olarak Anayasanın Çocuk Koruma Kanunu çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması, çocuğun yarar ve

esenliğinin gözetilmesi, çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması ilkelerini gözetmektedir.

Bu bağlamda; çocuk işçiliğinin her şeyden önce bir insan hakları ihlali olup devletin çocuk korumaya ilişkin politikalarının yetersizliğinin bir sonucu olduğu gibi sosyal ve ekonomik politikalaradaki adaletsizliğin de bir sonucu olduğundan hareketle, çocuk emeği sömürüsüyle mücadelede “çocuğun yüksek yararının” odakta tutularak göçmen/mülteci çocukları da kapsayacak şekilde çocukların karşı karşıya bırakıldıkları hak ihlallerinin giderilmesi, yapısal sorunlara çözümler üretecek, çocuk işçiliği ve çocuk iş cinayetlerinin önlenmesine yönelik çalışmaların yapılması ve bugüne kadar çalışırken yaşamını yitiren ve yaralanan çocuk işçiler için adaletin sağlanması, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede Yer Alan Çekincelerin Kaldırılması ve Çocuk Bakanlığı kurulması amacıyla acilen bir araştırma komisyonunun gereği elzemdir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKI	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	